



2024/656

20.2.2024.

PADOMES LĒMUMS (KĀDP) 2024/656

(2024. gada 19. februāris)

par Savienības atbalstu Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras darbībām, ko veic kodoldrošības jomā

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienību, un jo īpaši tā 28. panta 1. punktu un 31. panta 1. punktu,

ņemot vērā Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos priekšlikumu,

tā kā:

- (1) Eiropadome 2003. gada 12. decembrī pieņēma ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai ("stratēģija").
- (2) Savienība aktīvi īsteno stratēģiju un veic pasākumus, kas uzskaitīti tās III nodaļā, jo īpaši, sniedzot finansiālu atbalstu tādiem konkrētiem projektiem, kurus īsteno daudzpusējas institūcijas, piemēram, Starptautiskā Atomenerģijas aģentūra ("SAEA").
- (3) Saistībā ar stratēģijas īstenošanu Padome pieņēma četras vienotās rīcības un četrus lēmumus par atbalstu SAEA darbībām, proti, Vienotās rīcības 2004/495/KĀDP ⁽¹⁾, 2005/574/KĀDP ⁽²⁾, 2006/418/KĀDP ⁽³⁾, 2008/314/KĀDP ⁽⁴⁾ un Lēmumus 2010/585/KĀDP ⁽⁵⁾, 2013/517/KĀDP ⁽⁶⁾, (KĀDP) 2016/2383 ⁽⁷⁾, kuru pagarināja ar (KĀDP) 2020/755 ⁽⁸⁾, un (KĀDP) 2020/1656 ⁽⁹⁾, kuru pagarināja ar (KĀDP) 2022/1852 ⁽¹⁰⁾. Minētais Savienības atbalsts būtu jāturpina.

⁽¹⁾ Padomes Vienotā rīcība 2004/495/KĀDP (2004. gada 17. maijs) par atbalstu SAEA darbībām, ko veic atbilstīgi tās Kodoldrošības programmai, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 182, 19.5.2004., 46. lpp.).

⁽²⁾ Padomes Vienotā rīcība 2005/574/KĀDP (2005. gada 18. jūlijs) par atbalstu SAEA darbībām, ko veic kodoldrošības un pārbaudes jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 193, 23.7.2005., 44. lpp.).

⁽³⁾ Padomes Vienotā rīcība 2006/418/KĀDP (2006. gada 12. jūnijs) par atbalstu SAEA darbībām, ko veic kodoldrošības un pārbaudes jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 165, 17.6.2006., 20. lpp.).

⁽⁴⁾ Padomes Vienotā rīcība 2008/314/KĀDP (2008. gada 14. aprīlis) par atbalstu SAEA darbībām, ko veic kodoldrošības un pārbaudes jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 107, 17.4.2008., 62. lpp.).

⁽⁵⁾ Padomes Vienotā rīcība 2010/585/KĀDP (2010. gada 27. septembris) par atbalstu SAEA darbībām, ko veic kodoldrošības un pārbaudes jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 259, 1.10.2010., 10. lpp.).

⁽⁶⁾ Padomes Lēmums 2013/517/KĀDP (2013. gada 21. oktobris) par Savienības atbalstu Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras darbībām, ko veic kodoldrošības un pārbaudes jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 281, 23.10.2013., 6. lpp.).

⁽⁷⁾ Padomes Lēmums (KĀDP) 2016/2383 (2016. gada 21. decembris) par Savienības atbalstu Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras darbībām, ko veic kodoldrošības jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 352, 23.12.2016., 74. lpp.).

⁽⁸⁾ Padomes Lēmums (KĀDP) 2020/755 (2020. gada 8. jūnijs), ar kuru groza Lēmumu (KĀDP) 2016/2383 par Savienības atbalstu Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras darbībām, ko veic kodoldrošības jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 179 I, 9.6.2020., 2. lpp.).

⁽⁹⁾ Padomes Lēmums (KĀDP) 2020/1656 (2020. gada 6. novembris) par Savienības atbalstu Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras darbībām, ko veic kodoldrošības jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 372 I, 9.11.2020., 4. lpp.).

⁽¹⁰⁾ Padomes Lēmums (KĀDP) 2022/1852 (2022. gada 4. oktobris), ar ko groza Lēmumu (KĀDP) 2020/1656 par Savienības atbalstu Starptautiskās Atomenerģijas aģentūras (SAEA) darbībām, ko veic kodoldrošības jomās, kā arī īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (OV L 257, 5.10.2022., 10. lpp.).

- (4) 2022. gada Stratēģiskais kompass drošībai un aizsardzībai attiecas uz pastāvīgajiem draudiem, ko rada masu iznīcināšanas ieroču un to nogādes līdzekļu izplatīšana, kodolieroču arsenāla paplašināšana, jaunu ieroču sistēmu izstrāde, kā arī kodoldraudi, ko izmanto dažas valstis, un tajā ir pausts Savienības mērķis pastiprināt konkrētas darbības atbrūpošanās, neizplatīšanas un ieroču kontroles mērķu atbalstam.
- (5) Šā lēmuma tehniskā īstenošana būtu jāuztic SAEA. Savienības atbalstīto rīcību finansē ar ārpusbudžeta maksājumu SAEA,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

1. Lai īstenotu ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai, ES globālo Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju un Stratēģisko kompasu drošībai un aizsardzībai, Savienība ar operacionālu rīcību turpina atbalstīt SAEA darbības.
2. Šā panta 1. punktā minētās rīcības vispārīgie mērķi ir:
 - a) veicināt attiecīgu juridiski saistošu un juridiski nesaistošu starptautisku instrumentu ievērošanu, lai uzlabotu kodoldrošību visā pasaulē;
 - b) palīdzēt valstīm izveidot, uzturēt un saglabāt valsts kodoldrošības režīmus kodolmateriāliem un citiem radioaktīviem materiāliem, tostarp transportēšanas laikā, un saistītām iekārtām, ko izmanto miermīlīgiem mērķiem;
 - c) atbalstīt SAEA, tai uzņemoties galveno lomu starptautiskās sadarbības veicināšanā un uzlabošanā un pamanāmības un informētības palielināšanā, izmantojot komunikāciju par kodoldrošību.
3. Šā panta 1. punktā minētās rīcības konkrētie mērķi ir:
 - a) sniegt palīdzību Ukrainai kodoldrošības jomā;
 - b) stiprināt sieviešu līdzdalību ar kodoldrošību saistītā karjerā, jo īpaši Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktās stipendijas programmu;
 - c) veidot spējas, lai stiprinātu kodoldrošību SAEA dalībvalstīs.
4. Detalizēts 1. punktā minētās rīcības apraksts ir izklāstīts pielikumā.

2. pants

1. Par šā lēmuma īstenošanu atbild Augstais pārstāvis ("AP").
2. Lēmuma 1. pantā minētās rīcības tehnisko īstenošanu veic SAEA.
3. SAEA 2. punktā minēto uzdevumu veic AP kontrolē. Minētajā nolūkā AP ar SAEA noslēdz vajadzīgās vienošanās.

3. pants

1. Finanšu atsaucē summa 1. pantā minētās rīcības īstenošanai ir 7 200 000 EUR.
2. Izdevumus, ko finansē no 1. punktā minētās atsaucē summas, pārvalda saskaņā ar noteikumiem un procedūrām, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam.

3. Komisija uzrauga no 1. punktā minētās finanšu atsaucēs summas finansēto izdevumu pareizu pārvaldību. Minētajā nolūkā tā ar SAEA noslēdz ieguldījuma nolīgumu. Ieguldījuma nolīgumā paredz, ka SAEA jānodrošina Savienības ieguldījuma publicitāte, kas atbilst tā apjomam.

4. Komisija cenšas noslēgt 3. punktā minēto nolīgumu, cik drīz vien iespējams pēc šā lēmuma stāšanās spēkā. Tā informē Padomi par jebkādam grūtībām minētajā procesā un par nolīguma noslēgšanas datumu.

4. pants

1. AP ziņo Padomei par šā lēmuma īstenošanu, pamatojoties uz SAEA sagatavotiem regulāriem ziņojumiem. Ziņojumi ir Padomes veiktā izvērtējuma pamatā.

2. Komisija sniedz informāciju par 1. pantā minētās rīcības īstenošanas finanšu aspektiem.

5. pants

1. Šis lēmums stājas spēkā tā pieņemšanas dienā.

2. Šis lēmums zaudē spēku 36 mēnešus pēc 3. panta 3. punktā minētā nolīguma noslēgšanas. Tomēr šis lēmums zaudē spēku sešus mēnešus pēc tā stāšanās spēkā, ja minētajā laikposmā nolīgums nav noslēgts.

Briselē, 2024. gada 19. februārī

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
J. BORRELL FONTELLES

PIELIKUMS

PROJEKTA DOKUMENTS

ES ATBALSTS STARPTAUTISKAJAI ATOMENERĢIJAS AĢENTŪRAI (SAEA) KODOLDROŠĪBAS JOMĀ, ĪSTENOJOT ES STRATĒGIJU MASU IZNĪCINĀŠANAS IEROČU IZPLATĪŠANAS NOVĒRŠANAI

IX CIKLS (2024–2027)

1. IEVADS

Starptautiskā Atomenerģijas aģentūra (SAEA) un Eiropas Komisija (turpmāk "līgumslēdzēja iestāde") sadarbojas, kā paredzēts 2003. gada 29. aprīlī parakstītajā Finanšu un administratīvajā pamatlīgumā (FAFA) starp Eiropas Kopienu un Apvienoto Nāciju Organizāciju, kuram Organizācija pievienojās 2004. gada 17. septembrī un kurš pielāgots 2018. gada 31. decembrī starp Eiropas Komisiju un Organizāciju.

ES regulāri uzsver, ka ir jāturpina stiprināt kodoldrošību visā pasaulē, lai novērstu kodolterorismu un veicinātu kodolenerģijas izmantošanu miermīļīgiem mērķiem, un atzīst SAEA centrālo lomu kodoldrošības satvara stiprināšanā visā pasaulē, starptautiskās sadarbības koordinēšanā kodoldrošības darbībās un tehniskās palīdzības sniegšanā dalībvalstīm.

Kopš 2004. gada ES ir sniegusi finansiālu atbalstu SAEA darbībām kodoldrošības jomā, izmantojot astoņus secīgus ieguldījuma ciklus. Aģentūra īsteno projektus, kas ir vērsti uz tās dalībvalstu attīstības vajadzībām jomās, kuras ietilpst līgumslēdzējas iestādes ārpolitikas instrumenta (FPI) darbības jomā.

Ierosinātie rīcības elementi ir balstīti uz SAEA Kodoldrošības plānu (2022–2025), kuru 2021. gada 14. septembrī apstiprināja SAEA valde un 2021. gada 15. septembrī pieņēma zināšanai vispārējā konference (GC(65)/24).

Vispārējās konferences rezolūcijās dalībvalstis ir apliecinājušas, ka par kodoldrošību valstī pilnībā ir atbildīga šī valsts un ka tās ņem vērā katras dalībvalsts pienākumus, saskaņā ar tās attiecīgajām valsts un starptautiskajām saistībām, vienmēr uzturēt efektīvu un visaptverošu kodoldrošību attiecībā uz visiem kodolmateriāliem un citiem radioaktīvajiem materiāliem.

Ierosinātā rīcība ir noteikta arī saskaņā ar Aģentūras programmas un budžeta 3.5. programmu.

Šajā rīcības dokumentā paredzētās darbības tiks koordinētas un papildinātas ar citiem brīvprātīgiem ieguldījumiem Organizācijas Kodoldrošības fondā un SAEA vispārējā budžeta līdzekļos, un tās īstenos kā vairāku līdzekļu devēju rīcību.

2. VISPĀRĒJAIS MĒRĶIS

Īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai, šis ES rīcības vispārējais mērķis ir atbalstīt šādas darbības, ko veic Starptautiskā Atomenerģijas aģentūra (SAEA) kodoldrošības jomā:

- Veicināt attiecīgu juridiski saistošu un juridiski nesaistošu starptautisku instrumentu ievērošanu, lai uzlabotu kodoldrošību visā pasaulē.
- Palīdzēt valstīm izveidot, uzturēt un saglabāt valsts kodoldrošības režīmus kodolmateriāliem un citiem radioaktīviem materiāliem, tostarp transportēšanas laikā, un saistītām iekārtām, ko izmanto miermīļīgiem mērķiem.
- Atbalstīt SAEA, tai uzņemoties galveno lomu starptautiskās sadarbības veicināšanā un uzlabošanā un pamanāmības un informētības palielināšanā, izmantojot komunikāciju par kodoldrošību.

3. KONKRĒTIE MĒRĶI

Lai sasniegtu šo vispārējo mērķi, rīcība ir strukturēta, pamatojoties uz šādiem konkrētiem mērķiem:

KONKRĒTAIS MĒRĶIS Nr. 1	Palīdzība Ukrainai kodoldrošības jomā
KONKRĒTAIS MĒRĶIS Nr. 2	Izglītība, kurā uzsvars likts uz dzimumu aspektu/MSCFP
KONKRĒTAIS MĒRĶIS Nr. 3	Spēju veidošana kodoldrošības stiprināšanai

4. KATRA KONKRĒTĀ MĒRĶA REZULTĀTU UN DARBĪBU APRAKSTS

KONKRĒTAIS MĒRĶIS Nr. 1 – SNIEGT PALĪDZĪBU UKRAINAI KODOLDROŠĪBAS JOMĀ

Vispārīga informācija

Kopš 2022. gada februāra Aģentūra ir sniegusi atbalstu, lai palīdzētu nodrošināt drošu un neapdraudētu kodoliekārtu ekspluatāciju un ar radioaktīviem avotiem saistītas darbības Ukrainā. Tas ietver objektīvu situācijas novērtējumu veikšanu attiecībā uz kodoldrošumu, kodoldrošību un kodolgarantijām; tehnisko zināšanu un konsultāciju sniegšanu; ar kodoldrošumu un kodoldrošību saistīta aprīkojuma piegādāšanu; un attiecīgās informācijas apmaiņu ar starptautisko sabiedrību. Notikumi, kas ietekmē ārējo elektroapgādi visām kodolelektrostacijām, bija bažas raisoša norise. Tas skaidri parādīja, ka Aģentūrai ir vēl vairāk jāpastiprina un jāpadziļina tehniskais darbs Ukrainā, lai palīdzētu stabilizēt situāciju un novērst kodolincidentus vai negadījumus. Tas tika panākts, cita starpā izveidojot Aģentūras darbinieku pastāvīgu klātbūtni visos kodolobjektos Ukrainā, kā arī nosakot piecus konkrētus principus Zaporizjas kodolelektrostācijas aizsardzībai.

Rezolūcijā GOV/2022/17 SAEA valde lūdza ģenerāldirektoru un sekretariātu “turpināt cieši uzraudzīt situāciju [Ukrainā], īpašu uzmanību pievēršot Ukrainas kodoliekārtu drošumam un drošībai, un, ja nepieciešams, ziņot valdei par šiem elementiem”; rezolūcijā GOV/2022/58 valde lūdza ģenerāldirektoru “turpināt cieši uzraudzīt situāciju un oficiāli ziņot valdei par šiem jautājumiem tikmēr, kamēr tas ir nepieciešams”; un rezolūcijā GOV/2022/71 valde lūdza ģenerāldirektoru “turpināt cieši uzraudzīt situāciju [Ukrainā] un regulāri oficiāli ziņot valdei par šiem jautājumiem tikmēr, kamēr tas ir nepieciešams”.

Rezolūcijā GC(67)/RES/16 vispārējā konference puda pilnīgu atbalstu “pastāvīgai un pastiprinātai SAEA atbalsta un palīdzības misijai Zaporizjā (ISAMZ) fiziskai klātbūtnei, ņemot vērā pastāvīgos riskus attiecībā uz kodoldrošumu, kodoldrošību un garantiju īstenošanu Zaporizjas kodolelektrostacijā” un tam, ka “Aģentūra pastāvīgi pēc pieprasījuma sniedz tehnisko atbalstu un palīdzību Ukrainai, lai palīdzētu nodrošināt drošu un neapdraudētu kodoliekārtu ekspluatāciju un ar radioaktīvajiem avotiem saistītas darbības, tostarp SAEA tehnisko ekspertu pastāvīgu fizisku klātbūtni Čornobiļas, Rivnes, Hmeļnickas un Dienvidukrainas kodolelektrostacijās”.

SAEA kodoldrošuma un kodoldrošības ekspertu izvietojumu visās piecās Ukrainas kodolelektrostacijās notika 2023. gada janvārī. Viņu klātbūtne ļauj Aģentūrai sniegt starptautiskajai sabiedrībai ticamu informāciju par drošības un drošuma situāciju katrā objektā, savukārt mūsu eksperti palīdz elektrostaciju tehniskajam personālam risināt daudzās problēmas, ar kurām tie saskaras kodoliekārtu ekspluatācijā kara apstākļos.

No 2022. gada 1. novembra ES finansiāli atbalstīja Ukrainai sniegto palīdzību kodoldrošības jomā saskaņā ar VIII ciklu ES rīcībā kodoldrošības jomā un īstenojot ES Stratēģiju masu iznīcināšanas ieroču izplatīšanas novēršanai (7 kategorija). Konkrētais mērķis Nr. 1 ir šīs darbības turpinājums.

1. rezultāts. Tiek izvietotas Aģentūras personāla ekspertu misijas Ukrainā un tiek pastāvīgi novērtēta situācija saistībā ar kodoldrošību.

Paredzamās darbības attiecībā uz 1. rezultātu:

— drošības apmācības, lai sagatavotu darbinieku braucienus uz Ukrainu,

— SAEA misijas Ukrainā.

2. rezultāts. Kodolmateriālu un iekārtu, izmantošanā esošo radioaktīvo materiālu un ar tiem saistīto iekārtu kodoldrošība, kā arī fiziskā aizsardzība tiek uzlabota, nodrošinot aprīkojumu, tostarp tā remontu, stiprinot un modernizējot esošās fiziskās aizsardzības sistēmas.

Paredzamās darbības attiecībā uz 2. rezultātu:

- novērtēt un sīkāk definēt Ukrainas partneru paustās vajadzības pēc aprīkojuma, lai nodrošinātu pienācīgu iepirkumu,
- aprīkojuma iepirkums,
- iespējams, apmācības.

3. rezultāts. Ja tas iespējams atkarībā no situācijas uz vietas, tiek sniegta SAEA palīdzība Ukrainas kompetentajai iestādei, lai atgūtu regulatīvu kontroli pār radioaktīviem avotiem, kas nav regulatīvā kontrolē.

Paredzamās darbības attiecībā uz 3. rezultātu:

- misijas
- iespējams, konsultāciju līgumi.

KONKRĒTAIS MĒRĶIS NR. 2 – STIPRINĀT SIEVIEŠU LĪDZDALĪBU KODOLDROŠĪBAS KARJERĀ, IZMANTOJOT IZGLĪTĪBU, KURĀ UZSVARS LIKTS UZ DZIMUMU ASPEKTIEM (MARIJAS SKLODOVSKAS KIRĪ STIPENDIJU PROGRAMMA)

Vispārīga informācija

Marijas Sklodovskas-Kirī vārdā nosauktās stipendijas programmas (MSCFP) mērķis ir palīdzēt palielināt kodolenerģētikas jomā darbojošos sieviešu skaitu, atbalstot iekļaujošu darbaspēku, ko veido gan vīrieši, gan sievietes un kas sniedz ieguldījumu un veicina globālu zinātnisko un tehnoloģisko inovāciju.

Programmas mērķis ir iedvesmot un mudināt jaunas sievietes veidot karjeru kodolenerģijas jomā, nodrošinot augsti motivētām studentēm stipendijas maģistra studiju programmām ar kodolenerģiju saistītās studijās akreditētās universitātēs un iespēju stažēties līdz pat 12 mēnešiem, ko atbalsta SAEA.

Konkrētais mērķis Nr. 2 tiek ierosināts kā iepriekšējās ES rīcības 6. kategorijas turpinājums.

Mērķis ir iedvesmot un mudināt jaunas sievietes veidot karjeru kodolzinātnes, kodoltehnoloģiju un neizplatīšanas studiju jomā, piedāvājot ļoti motivētām un talantīgām studentēm stipendijas pēcdiploma studiju programmās, kā arī prakses iespējas SAEA. Ilgtermiņā programma veicinās to, ka veidosies vadošu zinātnieču jauna paaudze zinātnes, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātika jomā un viņas būs zinātnes un tehnoloģiju attīstības virzītājspēks savās valstīs.

1. rezultāts. Programma nodrošinās finansējumu studenšu stipendijām uz laiku līdz diviem gadiem.

Paredzamās darbības attiecībā uz 1. rezultātu:

- studenšu atlase,
- stipendiju nodrošināšana.

2. rezultāts. Studentei tiks piedāvāta iespēja ar SAEA atbalstu stažēties līdz pat 12 mēnešiem.

Paredzamās darbības attiecībā uz 2. rezultātu:

- stažēšanās iespēju apzināšana,
- stažēšanās nodrošināšana.

KONKRĒTAIS MĒRĶIS NR. 3 – SPĒJU VEIDOŠANA KODOLDROŠĪBAS STIPRINĀŠANAI

Aģentūra joprojām saņem lielu skaitu atbalsta pieprasījumu izglītības un apmācības jomā visās kodoldrošības tehniskajās jomās. Lai apmierinātu šos lūgumus un palīdzētu valstīm plašāk izveidot un uzturēt valsts kodoldrošības režīmus, SAEA īsteno spēju veidošanas palīdzību, tostarp ar Kodoldrošības mācību un demonstrējumu centra (NSTDC) starpniecību. Šis palīdzības pamatā ir valstu kodoldrošības vajadzību un prioritāšu pamatnovērtējums.

A KOMPONENTS – SPĒJU VEIDOŠANAS BĀZLĪNIJAS IZSTRĀDE: ATBALSTS VALSTĪM KODOLDROŠĪBAS VAJADZĪBU UN PRIORITĀŠU NOVĒRTĒŠANĀ (INSSP)

Vispārīga informācija

SAEA palīdz valstīm izveidot, uzturēt un saglabāt valsts kodoldrošības režīmus kodolmateriāliem un citiem radioaktīviem materiāliem, tostarp transportēšanas laikā, un saistītām iekārtām, ko izmanto miermīlīgiem mērķiem.

Lai nodrošinātu šo palīdzību, SAEA izstrādāja Integrēto kodoldrošības ilgtspējas plānu (INSSP), kas valstīm pēc pieprasījuma sniedz sistemātisku un visaptverošu satvaru, lai pārskatītu to kodoldrošības režīmus un apzinātu jomas, kurās tie jāstiprina. Plānos arī īpaši norāda palīdzību, kas vajadzīga, lai atbalstītu efektīva un ilgtspējīga kodoldrošības režīma izveidi.

Kopā ar SAEA valsts konsolidē INSSP savas kodoldrošības vajadzības, kas izkārtotas prioritārā secībā. Katrs INSSP ir pielāgots valsts konkrētajām vajadzībām, par pamatu izmantojot *Nuclear Security Series* publikācijās sniegtās norādes.

Konkrētais mērķis Nr. 3 ir stiprināt atbalstu valstīm kodoldrošības vajadzību un prioritāšu novērtēšanā. Tas tiks darīts, nodrošinot visaptverošu satvaru, lai sistemātiski apzinātu un valstu kodoldrošības vajadzības un noteiktu prioritātes un lai atbalstītu palīdzības, ko Aģentūra sniedz valstīm kodoldrošības jomā, plānošanu un tās prioritāšu noteikšanu, kā arī veicinātu starptautisko sadarbību un koordināciju dalībvalstu kodoldrošības vajadzību apmierināšanā.

1. rezultāts. Valsts līmeņa integrētā kodoldrošības ilgtspējas plāna (INSSP) izstrāde un īstenošana nolūkā apzināt kodoldrošības vajadzības un sakārtot tās prioritārā secībā.

Paredzamās darbības attiecībā uz 1. rezultātu:

— INSSP pārskatīšanas misiju īstenošana un INSSP finalizēšanas misiju īstenošana.

2. rezultāts. Kopējās izpratnes turpmāka uzlabošana par kodoldrošības un kodoldrošības režīma būtisko komponentu nozīmi.

Paredzamās darbības attiecībā uz 2. rezultātu:

— reģionālie koordinācijas darbsemināri.

B KOMPONENTS – SPĒJU VEIDOŠANA DATORDROŠĪBAS JOMĀ

Vispārīga informācija

Dalībvalstis joprojām atzīst kibernetiskā uzbrukuma radīto apdraudējumu un to iespējamo ietekmi uz kodoldrošību, kā arī nepieciešamību veikt efektīvus drošības pasākumus pret šādiem uzbrukumiem. Ir palielinājies dalībvalstu pieprasījums pēc palīdzības informācijas drošības un datordrošības jomā, tostarp lūgumi atbalstīt datordrošības noteikumu izstrādi, un paredzams, ka tas turpinās pieaugt.

Aģentūra turpina palīdzēt dalībvalstīm palielināt informētību par kibernetiskā uzbrukuma radīto apdraudējumu un to iespējamo ietekmi uz kodoldrošību, atbalstot valstis efektīvu drošības pasākumu veikšanā pret šādiem uzbrukumiem un uzlabojot to attiecīgās kodoldrošības spējas.

Uzlabotas datordrošības un informācijas drošības spējas valstīs, ko panāk, palielinot informētību par kibernetiskā uzbrukuma radīto apdraudējumu un to iespējamo ietekmi uz kodoldrošību, palīdzība valstīm veikt efektīvus drošības pasākumus pret šādiem uzbrukumiem.

Tas sekmē informācijas drošības un datordrošības spēju uzlabošanu valstu, kompetento iestāžu un iekārtu līmenī nolūkā atbalstīt tādu datordrošības incidentu novēršanu, atklāšanu un reaģēšanu uz tiem, kas var tieši vai netieši nelabvēlīgi ietekmēt kodoldrošumu un kodoldrošību.

1. rezultāts. Kodoldrošības profesionāli tiek apmācīti informācijas drošības un datordrošības jautājumos, tostarp par datordrošības pamatjēdzieniem, piemēram, apdraudējumiem, risku un drošības kontroli.

Paredzamās darbības attiecībā uz 1. rezultātu:

— starptautiska, reģionāla un valsts līmeņa mācību kursi.

C KOMPONENTS – STIPRINĀT VALSTU KODOLDROŠĪBAS ATKLĀŠANAS SISTĒMU, VEIDOJOT SPĒJAS

Vispārīga informācija

Starptautiskā sabiedrība ir atzinusi, ka nopietnu apdraudējumu rada kodolmateriāli un citi radioaktīvi materiāli, kas nav regulatīvā kontrolē; tāpēc ir vajadzīgi pastāvīgi centieni, lai stiprinātu valstu spējas izveidot un uzturēt efektīvu valsts kodoldrošības atklāšanas sistēmu. Aģentūra izstrādā visaptverošas kodoldrošības pamatnostādnes, lai dotu ieguldījumu pasaules mēroga centienos sasniegt efektīvus kodoldrošības mērķus, un kopā ar dalībvalstīm izstrādāja projekta pieeju, lai veicinātu SAEA kodoldrošības norāžu izmantošanu, šajā nolūkā izmantojot salīdzinošo izvērtēšanu, konsultāciju pakalpojumus, spēju veidošanas darbības un palīdzību atklāšanas iekārtu izvietojumā. Projekta pieejā ir noteikta skaidra struktūra palīdzībai un atbalstam valstīm, lai tās varētu izstrādāt integrētu kodoldrošības sistēmu un pasākumu kopumu, pamatojoties uz atbilstošu tiesisko regulējumu un regulatīvo satvaru, kas ietver valsts stratēģiju un saistītās spējas kodolmateriālu un citu radioaktīvo materiālu, kuri nav regulatīvā kontrolē, atklāšanai.

Aģentūra arī saskārās ar pieaugošu pieprasījumu pēc pasniedzēju apmācības kursiem instruktoriem, kuri apmāca pirmās līnijas darbiniekus par tādu kodolmateriālu un citu radioaktīvu materiālu atklāšanu, kuri nav regulatīvā kontrolē.

C komponents atbalstīs efektīvu valsts kodoldrošības atklāšanas sistēmu stiprināšanu un uzturēšanu valstīs ar spēju veidošanu nolūkā stiprināt un uzlabot spējas atklāt, atrast un pārtvert kodolmateriālus un citus radioaktīvus materiālus, kas nav regulatīvā kontrolē.

1. rezultāts. Valstu spējas atklāt ar kodolmateriāliem un citiem radioaktīviem materiāliem saistītas noziedzīgas vai tīšas neatļautas darbības tiek uzlabotas, izmantojot apmācību, ekspertu misijas, salīdzinošo izvērtēšanu un praktiskas vai teorētiskas mācības

Paredzamās darbības attiecībā uz 1. rezultātu:

— starptautiska un reģionāla līmeņa apmācība, lai veidotu spējas dažādās atklāšanas sistēmas jomās,

— praktiskas vai teorētiskas mācības.

D KOMPONENTS – STIPRINĀT VALSTU TRANSPORTĒŠANAS DROŠĪBU, VEIDOJOT SPĒJAS

Vispārīga informācija

Kodolmateriāli un citi radioaktīvie materiāli ir potenciāli neaizsargāti pret drošības apdraudējumiem transportēšanas laikā. SAEA palīdz valstīm īstenot un uzturēt valsts kodoldrošības režīmu šādu materiālu transportēšanai.

Viens no galvenajiem elementiem šīs palīdzības sniegšanā ir spēju veidošana. Apmācību īsteno starptautiskā un reģionālā līmenī, lai transportēšanas drošībā iesaistītajām valstu attiecīgajām struktūrām nodrošinātu izpratni par drošības pasākumu nepieciešamību radioaktīvo materiālu transportēšanas laikā un zināšanas, kas nepieciešamas, lai izstrādātu un īstenotu valsts transportēšanas drošības prasības. Šajās apmācībās SAEA sniedz visaptverošu ieskatu radioaktīvo materiālu kategorizēšanā, drošības funkcijās, drošības pārvaldībā un drošuma un drošības saskarnē. Tās arī sniedz dalībniekiem iespējas iesaistīties uz scenārijiem balstītās diskusijās un praktiskās nodarbībās.

Tiek veiktas Aģentūras misijas, lai pārskatītu projektu valsts noteikumiem par kodolmateriālu un citu radioaktīvu materiālu transportēšanu, tādējādi sekmējot valsts regulējuma izstrādes pabeigšanu transportēšanas jomā.

1. rezultāts. Dalībvalstu attiecīgās struktūras tiek apmācītas kodolmateriālu un citu radioaktīvu materiālu transportēšanas drošības jautājumos.

Paredzamās darbības attiecībā uz 1. rezultātu:

— starptautiski un reģionāli apmācības kursi.

2. rezultāts. Tiek pārskatīti valstu noteikumu projekti par kodolmateriālu un citu radioaktīvu materiālu transportēšanu.

Paredzamās darbības attiecībā uz 2. rezultātu:

— Aģentūras misijas

E KOMPONENTS – KODOLKRIMINĀLISTIKA

Vispārīga informācija

Kodolmateriālu un citu radioaktīvu materiālu pārbaudi, izmantojot analītiskas metodes, lai noteiktu šo materiālu izcelsmi un vēsturi, izmanto saistībā ar tiesībaizsardzības izmeklēšanu vai kodoldrošības ievainojamību novērtēšanu.

Pārbaudes rezultāti palīdz reaģēt uz šo materiālu neatļautu izmantošanu un palīdz valstīm pieņemt uz informāciju balstītus lēmumus, lai uzlabotu savu kodoldrošības praksi. SAEA palīdz valstīm stiprināt to spējas kodolkriminālistikas jomā, jo īpaši nodrošinot apmācības un darbseminārus starptautiskā un reģionālā līmenī.

Apmācības ir galvenie faktori, kas ļauj palielināt zināšanas par kodolkriminālistiku, lai novērstu kodoldrošības notikumus un reaģētu uz tiem, iepazīstināt reaģēšanā iesaistītos ar pierādījumu vākšanu kodolkriminālistikas pārbaudei, kurā iekļauj pierādījumu pārraudzības ķēdes izveidi, kā arī orientēt praktiķus uz pašreizējām kodolkriminālistikas metodēm.

1. rezultāts. Dalībvalstu attiecīgās struktūras tiek apmācītas kodolkriminālistikas jautājumos, lai novērstu kodoldrošības notikumus un reaģētu uz tiem.

Paredzamās darbības attiecībā uz 1. rezultātu:

— starptautiski un reģionāli apmācības kursi,

— starptautisks integrēts darbseminārs par radioloģiska nozieguma vietu pārvaldību un kodolkriminālistiku.

F KOMPONENTS – ATBALSTS DALĪBVALSTU KODOLDROŠĪBAS IZGLĪTĪBAS UN APMĀCĪBAS SPĒJĀM

Vispārīga informācija

Izglītības un apmācības pasākumi, kuru pamatā ir sistemātiska pieeja, palīdz valstīm nodrošināt vadītājiem un personālam zināšanas, prasmes un attieksmi, kas vajadzīga, lai pildītu savus pienākumus un veiktu darbu un uzdevumus dažādās kodoldrošības jomās.

2023. gadā Aģentūra Zeibersdorfas laboratorijās izveidoja Kodoldrošības apmācības un demonstrējumu centru (NSTDC), kas papildinās dalībvalstu un Kodoldrošības atbalsta centru piedāvātās apmācības iespējas un stiprinās kodoldrošības spēju veidošanu, izmantojot modernu tehnoloģiju un speciālās zināšanas.

Aģentūras atbalsts valstu spēju veidošanas iespējām kodoldrošības jomā tiek arvien īstenots ciešā sadarbībā ar valstīm, tostarp, izmantojot Starptautiskā kodoldrošības izglītības tīkla (INSEN), valstu kodoldrošības atbalsta centru (NSSC), Starptautiskā Kodoldrošības apmācības un atbalsta centru tīkla (NSSC tīkla) un sadarbības centru darbības.

NSSC palīdz uzturēt valsts kodoldrošības režīmu, atbalstot kompetentās iestādes, pilnvarotās personas un citas organizācijas, kas ir atbildīgas par kodoldrošību. NSSC galvenās funkcijas ir šādas:

— cilvēkresursu attīstība, konkrēti, nodrošinot valsts kodoldrošības apmācības programmu;

- tehniskā atbalsta pakalpojumi kodoldrošības iekārtu dzīves cikla pārvaldībai; un
- zinātniskā atbalsta pakalpojumi speciālo zināšanu, analīzes un pētniecības un izstrādes nodrošināšanai kodoldrošības jomā.

SAEA tiešsaistes mācību moduļi kodoldrošības jomā, kuru pamatā ir SAEA *Nuclear Security Series* un citi norāžu dokumenti, tiek izmantoti, lai papildinātu klātienē apmācību un atbalstītu centienus nodrošināt kompetenci, prasmes un spēcīgu kodoldrošības kultūru. E-mācību moduļi ir paredzēti plašam par kodoldrošību atbildīgu profesionāļu un citu interesentu lokam.

F komponents palīdzēs izstrādāt un uzturēt e-mācību kodoldrošības moduļus un atbalstīt valstis to centienos izstrādāt efektīvas un ilgtspējīgas apmācības kodoldrošības jomā un valstis, kas vēlas izveidot NSSC un nodrošināt tā darbību.

1. rezultāts. E-mācību materiālu izstrāde un uzturēšana kodoldrošības apmācībām

Paredzamās darbības attiecībā uz 1. rezultātu:

- e-mācību kursu, tostarp tulkojumu, sagatavošana,
- e-mācību kursu pārskatīšana un uzturēšana.

2. rezultāts. Ir stiprinātas spējas izstrādāt un īstenot kodoldrošības apmācību un pārvaldīt cilvēkresursus. Notiek pieredzes un labas prakses apmaiņa kodoldrošības apmācības jomā.

Paredzamās darbības attiecībā uz 2. rezultātu:

- starptautiski un reģionāli darbsemināri, tostarp tulkošana.
